

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.657/2015/5. szám

A Szegedi Ítéltábla a Feldmájer és Somogyi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Feldmájer Péter ügyvéd) által képviselt **I.rendű felperes neve (címe)** szám alatti lakos I. rendű és **II.rendű felperes neve(címe)** szám alatti lakos II. rendű felpereseknek – a dr. Molnár Sándor ügyvéd által képviselt **I.rendű alperes neve (címe)** szám alatti lakos I. rendű és **II.rendű alperes neve(címe)** szám alatti lakos II. rendű alperesek ellen kártérítés iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2015. június 10. napján kelt 5.P.21.023/2012/80. számú ítélete ellen a felperesek részéről 82., az alperesek részéről 83. sorszám alatt előterjesztett fellebbezések folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

R É S Z Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését **részben megváltoztatja** és a II. rendű felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegét 1.400.000,- (Egymillió-négyszázezer) Ft-ra és annak az elsőfokú ítélet szerinti tartamú és mértékű kamatára felemeli.

Egyebekben az elsőfokú ítéletnek a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó rendelkezéseit helybenhagyja.

Az elsőfokú bíróság ítéletének perköltségre vonatkozó rendelkezéseit mellőzi és a nem vagyoni kártérítéshez kapcsolódóan az I. rendű felperest 100.000,- (Egyszázezer) Ft, a II. rendű felperest 150.000,- (Egyszázötvenezer) Ft elsőfokú eljárási költség 15 napon belüli megfizetésére kötelezi az I. és II. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultak részére.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét a további perköltségre kiterjedően is hatályon kívül helyezi és ugyanezt a bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítja.

A másodfokú eljárásban a nem vagyoni kártérítéshez kapcsolódó eljárási költségeiket a peres felek maguk viselik.

Egyebekben az ítéltábla az I. és II. rendű felperesek másodfokú eljárási költségeit személyenként 10.000,- (Tízezer) Ft-ban, az I. és II. rendű alperesekét – mint egyetemleges jogosultakét – 20.000,- (Húszezer) Ft-ban állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

INDOKOLÁS:

A 2010. június 3. napján elhunyt **(felperesi jogelőd neve)** felperesi jogelőd az I. rendű felperes házastársa, a II. rendű felperes édesapja volt. 1995-től őstermelőként, majd családi gazdálkodóként birkatartással foglalkozott. A nyájhoz általában 350-400 db birka tartozott. Korábban két juhászt foglalkoztatott, illetve sógora és keresztfia segített néhány munkafázisban. Az I. rendű felperes főzött a munkásokra, illetve az állatok etetésébe is besegített.

A felperesi jogelőd 2007. április 19-én **(település neve)** külterületén az ún. ... legelőn szóváltásba keveredett az alperesekkel a legeltetett terület használata miatt, amire egyébként ő rendelkezett – bérleti szerződés alapján – legeltetési joggal. A szóváltás tettelegességgé fajult: az I. rendű alperes egy vasvillát vett magához és támadólag lépett a jogelőd felé, aki a vasvilla nyelét próbálta megragadni, hogy támadóját lefegyverezze. Eközben a kézfején a vasvilla szűrő része felületen szúrt sérüléseket ejtett. Mivel nem tudta az I. rendű alperes kezéből kivenni a vasvillát, a villa nyelét két kézzel fogva dulakodtak. A II. rendű alperes ekkor közbeavatkozott, és a nála lévő ún. gamós bottal a jogelődöt testszerte többször megütötte, és az alperesek a kutyájukat is ráuszították. A kutya többször megharapta a néhai lábát. Védekezés közben a jogelőd jobb csuklóját a II. rendű alperes a gamós bottal megütötte. Az alperesek a bántalmazást csak a felperesi jogelőd juhászainak közbelépésére hagyták abba.

A néhai a bántalmazás következtében a hátán számos vonalas görbe vérzéssel járó zúzódást, a bal lábszár jobb térdhajlat felületen harapott a sérüléseit, a jobb kéz I-es ujján és a bal kézháton többszörös felületen sebzéseket, hámsérüléseket, valamint a jobb csukló ízületközeli darabos törését szenvedte el. Kórházi kezelése során a törött csuklót gipsz sínbe rögzítették, majd 3 nap múlva műtétet végeztek a csontok rögzítésére. A törés csontos átépülése két hónap múlva sem történt meg, ún. álízület alakult ki, ezért újabb műtétet végeztek rajta. Eközben csonttritkulást is diagnosztizáltak. Majd megállapították, hogy megindult a csontos átépülés, de a tartós rögzítés miatt a csukló és az ujjmozgások, később a vállmozgások is kötötté, beszűkültté váltak. Az elszenvedett sérülések a darabos csuklótörésre figyelemmel 8 napon túl gyógyulóak, gyógytartamuk 2-3 hónap, a kialakult szövődmény miatt azonban ténylegesen 6-8 hónap volt. A bántalmazás következtében a néhainál a jobb csukló mozgásbeszűkülésében és a jobb kéz szorító erejének csökkenésében megnyilvánuló maradandó testi fogyatékoság alakult ki. Munkaképesség-csökkenésének emiatti mértéke kb. 20 %-os, amely véglegesnek volt tekinthető.

A **(település 2 neve)**-i Városi Bíróság 2008. december 10. napján kelt – első fokon jogerőre emelkedett – 8.B.263/2007/16. számú ítéletében az alperesek bűnösségét testi sértés bűntettében megállapította.

A támadás és az elszenvedett sérülések miatt a felperesi jogelőd meglévő depressziós hajlama felerősödött, zárkózottá vált, a bántalmazás időpontjában 5. osztályos gyermekével – a II. rendű felperessel – korábbi bensőséges kapcsolata megváltozott. Későbbi halála nem a bántalmazás miatt következett be.

Az I. és a II. rendű felperesek érzelmileg labilis személyiségek. Az I. rendű felperes már 2006. évben is neurológiai kezelésben részesült szorongásos zavar miatt, házastársának bántalmazása óta rendszeres pszichiátriai kezelés alatt áll gyógyszer szedése mellett. A II. rendű felperest édesapja halála nagyon megviselte, egy ideig szorongásoldó gyógyszert kapott, jelenleg pszichés kezelésre

nincs szüksége.

2007-2009. között a jogelőd átlagos juhállománya 342-344 db-os volt. A bántalmazást követő években a foglalkoztatott juhászok száma nem nőtt annak ellenére sem, hogy a néhai – kézsérülése miatt – nem tudott a munkákban a korábbi évek aktivitásával részt venni, köztük a takarmány megtermelésében és betakarításában sem. Sőgora és keresztfia már a káresemény előtt is hetente több alkalommal besegített a gazdaságban, azonban feladataik a bántalmazást követően megnövekedtek, amit a jogelőd természetbeni juttatással – trágya, illetve vágóbirka formájában – egyenlített ki.

A felperesi jogelőd keresetében 13.500.000,- Ft általános vagyoni és 2.000.000,- Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. Vagyoni kártérítés iránti igényét arra alapította, hogy a bántalmazás kapcsán megromlott egészségi állapota miatt további alkalmazottakat volt kénytelen foglalkoztatni, valamint hivatkozott a megemelkedett állategészségügyi költségekre is. Elhunytát követően jogutódként perbeléptek az I. és II. rendű felperesek, akik többször módosított keresetükben vagyoni kár címén 5.000.000,- Ft általános kártérítés és járulékai egyetemleges megfizetésére kérték az alperesek kötelezését. Ezen túlmenően jogelődjük élethez és testi épséghez, emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogának megsértése címén 7.500.000,- Ft összegű nem vagyoni kártérítés iránti igényt is előterjesztettek. Mivel a bántalmazással okozati összefüggésben a II. rendű felperes súlyos lelki sérüléseket szenvedett, saját jogán 4.000.000,- Ft, az I. rendű felperes pedig 1.000.000,- Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte az alperesek egyetemleges kötelezését. Utóbbi arra hivatkozott, hogy a bűncselekmény folytán testileg, lelkileg megroppant házastárssal kellett együttélnie, ami az ő lelki egészségét is megviselte.

Az alperesek ellenkérelmükben elsődlegesen a kereset teljes elutasítását kérték. Másodlagosan a kártérítés mértékét havi 5.000,- Ft járadékban kérték megállapítani. Előadták, amennyiben a jogelőd vállalta volna a korrekciós műtétet, és így is fennmaradt volna 20 %-os munkaképesség-csökkenése, a járadék arányos kompenzálást jelentene.

Az elsőfokú bíróság ítéletével egyetemlegesen kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg az I-II. rendű felpereseknek személyenként 1.853.185,-Ft-ot és annak részösszegeként eltérő kezdő időpontoktól járó késedelmi kamatait, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában elsődlegesen utalt arra, hogy az alperesek büntetőjogi felelősségét a kártérítési követelés alapját képező bűncselekmény elkövetésében a **(település 2 neve)**-i Városi Bíróság 8.B.263/2007/16. számú jogerős ítéletével megállapította, amittől eltérő megállapítást a polgári per bírósága sem tehet. A büntetőeljárársban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményét elfogadva határozta meg a gyógytartamot és állapította meg, hogy a felperesi jogelődnek a jobb keze szorító erejének csökkenésében megnyilvánuló maradandó testi fogyatékoság alakult ki, amely 20 %-os, véglegesnek tekinthető munkaképesség-csökkenést eredményezett. Álláspontja az volt, kármegosztás nem alkalmazható, ezzel összefüggésben értékelte a rendelkezésre álló összes – igazságügyi és mezőgazdasági – szakértői véleményt.

A felperesek általános kártérítés iránti igényével kapcsolatosan kifejtette, arra nem kerülhet sor pusztán amiatt, hogy a kár mértéke csak hosszadalmas és terjedelmes bizonyítási eljárásban tisztázható. A perbeli esetben azonban a tanúvallomások alapján megállapíthatónak találta, hogy a felperesi jogelőd nem foglalkoztatott a bántalmazást követően több alkalmazottat, mint korábban, ebből többletkiadása nem származott, de nem nőttek állategészségügyi kiadásai sem. Ezek így kártérítés alapját nem képezhetik. A beszerzett mezőgazdasági szakértői vélemény alapján ugyanakkor úgy foglalt állást, hogy 2007. évre 12.332,- Ft, 2008. évre 306.905,-Ft, 2011. évre 432.000,-Ft, 2012. évre pedig 555.127,-Ft takarmányozási többletköltség merült fel felperesi oldalon, aminek megtérítésére a károkozó alperesek kötelesek.

A nem vagyoni kártérítés iránti igénnyel kapcsolatosan rámutatott, a felperesi jogelőd a bántalmazást követően a juhászatban korábban végzett tevékenységeit teljes körűen már nem tudta ellátni, és életvitelében egyébként is jelentős változások következtek be. Zárkózottabb lett, társaságba nem járt, ismerősöket nem fogadott, depressziója erősödött, amely a felperesek életére is kihatással volt. Mindezeket mérlegelve a jogelőd nem vagyoni kárát a bántalmazással összefüggésben bekövetkezett testi és pszichikai károsodás miatt 2.000.000,- Ft-ban látta megállapíthatónak. Rögzítette, hogy a II. rendű felperes édesapja halálát követően egy darabig szorongásoldó gyógyszert szedett, jelenleg is érzelmileg labilisabb, de pszichiátriai megbetegedésre utaló jelek esetében nem észlelhetők. Az I. rendű felperes ugyanakkor a férjét ért bántalmazás óta pszichiátriai kezelés alatt áll, nyugtatókat szed, hangulata esékeny, érzelmileg labilis. Ezek figyelembe vételével az I-II. rendű felpereseket ért személyiségi jogi sérelem súlyával arányosan részükre személyenként 200.000,-Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alpereseket.

Az ítélet ellen a felek mindegyike fellebbezéssel élt.

A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását igényelték. Ennek körében az I. rendű felperes javára megállapított marasztalás összegét 3,5 millió forintra, míg a II. rendű felperesnek járó 5 millió forintra kérték felemelni. Továbbra is fenntartották az általános kártérítés alkalmazhatóságára vonatkozó korábbi előadásukat azzal, hogy azt 2.000.000,-Ft-ban kérték meghatározni. Egyebekben hangsúlyozták, a bűncselekmény nemcsak hozzátartozójuk, hanem az ő életüket is tönkretette, ezért a részükre saját jogon megítélt nem vagyoni kártérítés összege aránytalanul alacsony. Így az I. rendű felperesnek járó összeget 500.000,-Ft-ra, míg a II. rendű felperesnek járó 2.000.000,-Ft-ra kérték felemelni. Jogelődjük személyiségi jogainak sérelme miatt pedig a nem vagyoni kártérítés összegét összesen 4.000.000,-Ft-ra kérték emelni. Utaltak továbbá arra, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében tévesen határozta meg az elsőfokú eljárási illeték összegét, és indítványozták a perköltség tekintetében a Pp. 81. § (2) bekezdésének alkalmazását.

Az alperesek fellebbezése ugyancsak az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására irányult: a kereset teljes elutasítását kérték. Jogorvoslati kérelmükben utaltak a mezőgazdasági szakértő azon kijelentésére, miszerint a kisüzemi juhtartás veszteséges tevékenység. Kiemelték, a felperesek nem bizonyították a 2007. április 19. előtti és az azt követő időszakra vonatkozó takarmány előállítási és beszerzési módokat, a felperesi jogelőd ezekben való közreműködésének módját és mértékét, költségeit, az ezekkel összefüggő tényeket. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság a felperesi jogelőd halálát követő időszakra is állapított meg a terhükre takarmányozási többletköltséget, amely marasztalás nyilvánvalóan alaptalan. A nem vagyoni kártérítés tekintetében hangsúlyozták, a felperesi jogelőd halálával személyhez fűződő jogai megszűntek, a kialakult bírói gyakorlat szerint pedig a továbbiakban jogutódai az ő jogán kártérítésre nem jogosultak. Ilyen esetben nem vagyoni kártérítés csak a sérelem bekövetkeztétől a sértett haláláig terjedő időre arányosan ítéltető meg. A jogutódok által saját jogon igényelt nem vagyoni kártérítés kapcsán előadták, az eljárás során az I. rendű felperes nem hivatkozott házaselete megromlására, míg a II. rendű felperesnél állapotváltozás, állapotrosszabbodás nem nyert bizonyítást. Véleményük szerint az elsőfokú ítélet tévesen rögzíti a pertárgyértéket is.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben hangsúlyozták, a jogelőd halálát követően a felperesek a perbe jogutódként beléptek, követelésük a néhai által elszenvedett jogsértések tekintetében előterjesztett nem vagyoni kár körében változatlanul fennáll.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelme – tartalmilag – az elsőfokú ítélet felperesi fellebbezéssel érintett részének helybenhagyására irányult.

A fellebbezések **részben alaposak.**

A jogelőd halálát követően jogutódként perbelépő I-II. rendű felperesek pontosított keresetükben több jogcímen kívántak igényt érvényesíteni. Egyrészt jogelődjük egészséghez, testi épséghez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogának megsértésére hivatkozva a néhai jogán – az ő korábbi keresetével egyezően – nem vagyoni és általános kártérítésként vagyoni kártérítés iránti igényt, míg saját jogukon nem vagyoni kártérítés iránti igényt érvényesítettek. Saját jogon előterjesztett igényüket a bántalmazást követően megváltozott családi életük miatt megromlott pszichés állapotukra, vagyis egészségük és egészséges családban éléshez való joguk megsértésére alapították. A megjelölt jogalap kapcsán a bíróságnak elsődlegesen a személyiségi jogsértés ténye, annak bekövetkezte tekintetében kellett bizonyítást lefolytatnia.

A Ptk. 75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak. A személyhez fűződő jogok ún. abszolút szerkezetű jogviszonyokat eredményeznek, amelyek megsértésükkel a károkozó és a károsult közti relatív szerkezetű jogviszonnyá válnak. A személyhez fűződő jogokat a törvény nem tartalmazza kimerítően, azonban – többek között – a testi épség, az egészség és az emberi méltóság megsértését a Ptk. 76. §-a külön is nevesíti. Személyiségi jogsértés esetén a sérelmet szenvedett fél a Ptk. 84.§ (1) bekezdés a)-d) pontjaiban rögzített objektív, illetve az e) pont szerinti szubjektív (kártérítési) jogkövetkezmények alkalmazását követelheti.

Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság ítéletében, hogy a felperesi jogelőd személyiségi jogai sérelmének vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül az alperesek büntetőjogi felelősségét megállapító jogerős büntetőbírói határozat, mivel ahhoz a polgári bíróság is kötve van, határozatában nem állapíthatja meg, hogy az alperesek nem követték el a terhükre rótt bűncselekményt (Pp. 4. § (2) bekezdés). A testi sértés büntette pedig értelemszerűen megvalósítja a sértett testi épségének sérelmét, ami egyben azt is jelenti, hogy testi épséghez fűződő személyiségi joga (Ptk. 76. §) sérül. Ezzel a felperesi jogelőd tekintetében személyiségi jogsértés a polgári perben eleve bizonyított (hasonlóan: BH 2001. 367. számú döntés). Az pedig a jogerős büntető ítélet szerinti tényállás alapján, külön bizonyítás nélkül is megállapítható, hogy a néhai ellen elkövetett erőszakos bűncselekmény emberi méltóságában is megsértette.

Az alperesek fellebbezési hivatkozása szerint néhai (**felperesi jogelőd neve**) halálával személyhez fűződő jogai megszűntek, ezért jogutódai, a felperesek az ő jogán kártérítésre nem jogosultak. Etekintetben az ítéletábra az alábbiakat kívánja kiemelni:

A nem vagyoni kártérítés alapja a személyhez fűződő jog megsértése, célja pedig a jogában megsértett személynél bekövetkezett immateriális hátrány kompenzálása. A személyes igényérvényesítés elvét azonban az 1989. óta követett bírói gyakorlat annyiban áttörte, hogy peres stádiumba jutott igényérvényesítés esetén a nem vagyoni kártérítési követelést némi módosulással az örökösre átszálló hagyaték részeként elfogadja, ennek megfelelően megengedi, hogy ha a nem vagyoni kártérítés jogosultja a per alatt meghal, akkor az örököse (vagyoni jogutódja) a perbe lépjen és igényelje a jogelőd haláláig eltelt időre járó, azzal arányos nem vagyoni kártérítés összegét (hasonlóan: eBDT 2014.P.2., EBH 2004.1022., BH 2007.255., BH 2005.247., BH 1999. 363., BH 1997.435., BH 1996.639. számú döntések).

Nincs tehát akadálya annak, hogy a jogelőd által már életében peresített nem vagyoni kártérítés iránti igényét a jogutódok a folytatódó eljárásban érvényesítsék, a kártérítés mértékének megállapításánál azonban csak a bántalmazás és a jogelőd halála között eltelt idő vehető figyelembe.

A peradatok alapján bizonyított az is, hogy sérültek az I-II. rendű felperesek személyiségi jogai, hiszen mindkettejüket jelentősen megviselte pszichésen a néhait ért támadás és annak őt érintő testi, lelki következményei, valamint családi életüknek, életvitelüknek ezzel járó negatív irányú megváltozása. Sérült tehát a felperesek egészségéhez és egészséges családban éléshez fűződő személyiségi joga.

Az alperesek az okozott károkért a deliktuális kártérítési felelősség szabályai szerint kötelesek helytállni a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján. A kárt az alperesek közösen okozták, annak bekövetkezése ugyanis mindkettejük közrehatásának eredménye, ami a büntetőítéletből megállapítható. A károkozás közös jellegét egyébként az sem befolyásolná, ha a közvetlen károsult jogelőd sérüléseit csak egyikük magatartása okozta volna (BH 1995. 214.). Ha többek közösen okoznak kárt, felelősségük – főszabály szerint – a károsultakkal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatóságának arányában oszlik meg (Ptk. 344. § (1) bekezdés). A közös károkozó magatartásért való felelősség egyetemlegességét nem befolyásolja az a körülmény sem, hogy a károkozók valamely bűncselekmény elkövetésének milyen formáját (tettes, részes) valósították meg (eBDT 2011. 2489. számú döntés).

Immateriális károk bekövetkezte esetén a pénzbeli kártérítésnek az a funkciója, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásáról olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodjon, amely az elszenvedett sérelemért megközelítőleg egyenértékű, másnemű előnyt nyújt (34/1992. (VI. 1.) AB határozat). Az ítélkezési gyakorlat szerint a nem vagyoni kárpótlás mértékének meghatározásánál a károsult személyi körülményeit, életkorát, a társadalomban elfoglalt helyzetét, a káreseménnyel összefüggő jövőbeli helyzetét, azaz a jogsértés súlyát és a következmények súlyosságát, időtartamát kell figyelembe venni, de nem hagyható figyelmen kívül a hasonló következményekkel járó korabeli káreseménnyel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat sem (eBDT 2010. 2296. számú eseti döntés).

Jelen esetben a felperesi jogelőd javára megállapított nem vagyoni kártérítés összegét az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, az szükséges, ugyanakkor elégséges mértékű ellentételezést jelent az elszenvedett személyiségi jogsértésért, figyelembe véve a részletezett szempontokat. Az alperesek által elkövetett bűncselekmény nemcsak a felperesi jogelőd életére lényeges kihatással volt: társadalmi kapcsolatai, családjához fűződő viszonya a bántalmazást követően megváltoztak, zárkózottá vált, sérülései, ennek kapcsán csökkent munkaképessége életminőségét hátrányosan befolyásolta. Az összeg meghatározásánál szerepet kapott az is, hogy a bírói gyakorlat szerint a nem vagyoni kártérítés mértékénél annak a büntető jellege is mérlegelési szempont, ha a közvetlen károkozás egyben súlyos bűncselekményt is megvalósít (hasonlóan: eBDT 2002.692. számú döntés). Az elsőfokú ítéletben megállapított összeg a bántalmazáskori értékviszonyoknak és a jogsértés következményeivel érintett, azaz a halálig terjedő időszak hosszának is megfelelő.

Ugyancsak a bizonyítékok helyes mérlegelésével határozta meg az elsőfokú bíróság az I. rendű felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegét, megfelelően értékelve, hogy már korábban is szenvedett pszichés megbetegedésben, ami a káresemény miatt fokozódott. Az ezzel járó egészségkárosodás mértékét szintén helytállóan vette figyelembe. Az így megállapított nem vagyoni kártérítés a fenti szempontokat tekintetbe véve is arányos, ezért a marasztalás összegének megváltoztatására az ítéletábra nem látott lehetőséget, felülmérlegelésnek nem volt helye.

Indokoltnak találta viszont a II. rendű felperesnek megítélt nem vagyoni kártérítés összegének felemelését, bár nem az általa igényelt mértékben. Lényeges mérlegelési szempont ugyanis, hogy a II. rendű felperes a bántalmazás időpontjában kiskorú volt, édesapjához fűződő igazoltan

bensőséges viszonyának megváltozása – amelyet több tanúvallomás is alátámasztott – ezért fokozottan hátrányosan érintette pszichés fejlődését. Ez a részletezett egyéb szempontokon túl indokolta a javára megállapított nem vagyoni kártérítés összegének 400.000,- Ft-ra történő felemelését.

Így az I. rendű felperesnek ilyen címen járó teljes összeg 1.200.000,- Ft, a II. rendű felperesnek járó pedig összesen 1.400.000,- Ft, melyek magukban foglalják a jogelőd nem vagyoni kártérítését is.

Miután mindhárom károsult esetében a kár bekövetkeztekori értékviszonyok figyelembevételével döntött a bíróság, helyesen kötelezte késedelmi kamatfizetésre az alpereseket a károkozás időpontjától kezdődően (Ptk. 360. § (1) bekezdés).

A vagyoni károk tekintetében azonban az elsőfokú bíróság a tényállást kellőképpen nem tárta fel, ezzel összefüggésben a további szükséges bizonyítás a másodfokú eljárás kereteit jelentősen meghaladja, ezért az e jogcímen érvényesített igények tekintetében az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és ugyanezt a bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította.

Annyiban osztja az ítéletábra az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy általános kártérítésre csak abban az esetben kerülhet sor, ha a kár bekövetkezte biztos, de mértéke bizonytalan (Ptk. 359. § (1) bekezdés). Önmagában az a körülmény, hogy a kár mértékének megállapítása csak hosszadalmas és terjedelmes bizonyítási eljárás útján tisztázható, még nem alapozza meg az általános kártérítés iránti igényt.

Az elsőfokú bizonyítási eljárás során tanúként meghallgatott **(tanú 1 neve)**, illetve **(tanú 2 neve)** úgy nyilatkoztak, hogy a káreseményt követően többletmunkát kellett végezniük a felperesi jogelőd megváltozott munkaképessége miatt, amit a néhai természetbeni juttatás formájában egyenlített ki: évente 4 pótkocsi trágyát, illetve 4-5 db vágóbirkát juttatott nekik. Ez nyilvánvalóan többletterhet jelentett a korábbiakhoz képest a felperesi jogelődnek, amelynek forintosított értéke – mezőgazdasági szakértő igénybevételével – megállapítható, az elsőfokú bíróság viszont ennek kapcsán nem ítélt meg kártérítést.

Nem osztja az ítéletábra az elsőfokú ítéleti álláspontot a takarmányozás többletköltsége tekintetében sem. Alappal kifogásolták az alperesek fellebbezésükben, hogy ilyen többletköltség a felperesi jogelőd halálát követő időszakra is megállapításra került, holott ha ekkor merült is fel többletkiadás, az nem hozható okozati összefüggésbe az alperesi károkozással, mivel nincs olyan adat, amely alátámasztaná, hogy a néhai halálát a bántalmazás okozta. De a bántalmazás és néhai **(felperesi jogelőd neve)** halála közötti időszakra vonatkozóan is csak azok a takarmányozási többletköltségek háríthatóak át az alperesekre, amelyek a felperesi jogelőd emiatt megváltozott munkaképesség-csökkenésére vezethetők vissza. Ennek mértéke a beszerzett igazságügyi szakértői véleményből azonban nem határozható meg egyértelműen. A szakértői vélemény nem követhető, nem állapítható meg, hogy milyen számítási módszert alkalmazott a szakértő. A megismételt eljárás során a felperesek nyilatkoztatásával, illetve szükség esetén okirati vagy tanúbizonyítás útján kell tisztázni, hogy pontosan milyen nagyságú földterületeken termesztett takarmányt a néhai a bántalmazását megelőzően és az után, illetőleg milyen arányban szerezte be azt más forrásból, de vizsgálni kell azt is, hogy a takarmányvásárlás a felperesi jogelőd megváltozott munkaképességére vagy egyéb gazdasági okokra vezethető vissza. Ezt követően a feltárt adatok ismeretében meg kell kísérelni a szakértői vélemény kiegészítését. Amennyiben ez nem vezet eredményre, a takarmányozási többletköltség ilyen módszerekkel sem határozható meg viszonylag pontosan, csak akkor van lehetőség általános kártérítés megítélésére. Ez utóbbi esetben is figyelembe kell venni viszont a rendelkezésre álló adatokat, és azok mérlegelésével megbecsülni a reális általános kártérítési összeget.

Miután az elsőfokú ítélet a pert „bűncselekménnyel okozott kár megtérítése” iránti jogvitaként minősítette fejrészában, fontos kiemelni, hogy a Ptk. ilyen deliktális kárfelelősségi tényállást nem ismer (eBDT 2012. 2727. számú jogeset I. tétele). Így az a tény, hogy az adott károkozó magatartás egyben bűncselekményt is megvalósít, nem teszi mellőzhetővé a kártérítési felelősség Ptk. 339. § (1) bekezdésében rögzített négy alapvető feltételének (jogellenes magatartás, kár bekövetkezte, a kettő közti okozati összefüggés, felróhatóság) vizsgálatát azzal, hogy szerződésen kívüli kártérítés esetén főszabályszerűen minden károkozás jogellenes.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla a Pp. 213. § (2) bekezdésének alkalmazásával részítélettel döntött a nem vagyoni kártérítési követelésekről, részben megváltoztatva az elsőfokú bíróság erre irányuló ítéleti rendelkezéseit (Pp. 253. § (2) bekezdés), míg a további terjedelmes bizonyítás szükségessége miatt a vagyoni kárigények tekintetében azt hatályon kívül helyezte (Pp. 252. § (3) bekezdés).

A részítélettel elbírált igények esetében rendelkezett a megváltozott pernyertességi-pervesztességi arányoknak megfelelően az elsőfokú eljárási költségekről (4/2009. (XXI. 14.) PK vélemény I/2. pontja). Nem alkalmazta azonban a Pp. 81. § (1) bekezdését, figyelemmel arra, hogy a felperesek nem vagyoni jellegű követelése az elsőfokú eljárásban jelentősen eltúlzott volt. A másodfokú eljárásban viszont a fellebbezési pertárgyérték már nem tekinthető eltúlzottnak, ezért az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján – a megközelítőleg azonos pernyertességi-pervesztességi arányokra tekintettel – úgy rendelkezett, hogy a peres felek másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik.

A hatályon kívül helyezett részre eső másodfokú eljárási költségeket csak megállapította, arról a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak kell döntenie az eljárást befejező határozatában (Pp. 252. § (4) bekezdés). A megállapított munkadíjak a kifejtett jogi képviselői munkával arányosak (32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 6. § (5)-(6) bekezdés).

S z e g e d, 2015. december hó 11. napján

Dr. Kiss Gabriella sk. .	Bálint Attila sk. .	Bánfalvi-Bottyán Csilla sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró